

Sisimiuni tatsimut tatsimiillu kuuit.

Jon Martin, Professor
Geological Sciences, University of Florida

Februaarip 19-iat 2020

Paasissutissat matumani saqqummiunneqartut Kalaallit Nunaanni Qeqqata Kommuniani, Sisimiuni, tatsimut tatsimiillu kuunnut tunngassuteqarput. Misissugassat katersorneqarput suliniummut annerusumut US National Science Foundationimit aningaasalerneqartumut atatillugu. Paasissutissat makkua ingerlateqqinneqaraangata NSF nittarsaanneqartassaaq imak "This material is based upon work supported by the National Science Foundation under Grant No. OPP-1603452. Any opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed in this material are those of the author(s) and do not necessarily reflect the views of the National Science Foundation."

Erngup kuuffii piffinni sisamani uuttortarneqarput, tatsimit kuuttoqarnerata nalaani (maannamit taagorneqartussaaq imak S1). Piffik ataaseq ikaartarfiup eqqaaniippoq illoqarfimmiit aqquuserngup qimmeqarfikkut aqqusaartup ilaani (Takussutissiaq 1). Kuup sarfaa tassani uuttortarneqartoq kuunni tamani sarfartussutsit naatsorsuunneqarpoq. Imaapporli kuuk kimmut kilometerip missaanik kooqqaarluni kangerluup imaanut supisoq, tassaalluni kooqarfiup ilamernga kuunnerata sarfaqassusianik ilisimasaaqarfigineqanngitsoq, kisiannili ilimagineqartoq pitsaavallaanngitsoq. Kuuit aamma misissorneqarput kuunni marlunni qutsinnerusuni, kitaanit tatsimut kooqarfinni (taaneqartut T2 aamma T5). Kooqarfiit marluk taakku tassaapput nunaminertap ilamerngata annerup Lone Godskep takussutissiami februaarip 11-ani 2020-mi uannut nassiussaani takuneqarsinnaasup ilamerngini marlunni ittut. Kuuk alla aamma uuttortarneqarpoq nunaminertap ilamerngani allami pingajuanni tatsimut kuuttoq kujataatungaani (taaneqartoq T4). Nunap qanorissusianik assiutaasiviit digitaliusut Greenland Tourism a/s-imeersut naapertorlugit kooqarfik sumiissusersineqarpoq. Kooqarfik S1 naatsorsorneqarpoq 46,5 km²-tut isorartutigissasooq, taavalu T2, T5 aamma T4 naatsorsorneqarlutik imak isorartussuseqarnissaat 25,1, 12,1 aamma 4,1 km². Kooqarfiup S1-ip iluani uuttortarneqanngitsortaq ikaartarfiup avannaatungaaniittoq kuummut ikaartarfiup eqqaani uuttortarneqartumut ilaavoq naatsorsuutigineqarlunilu 5,1 km²-tut isorartutigissasooq.

Kuuit kooqarfinnit tamanit ullormi ataatsimi uuttortarneqartut imminnut sanilliunneqarput kuuttarnerup tamakkiisup annertussusiata qasserarterutaanik kooqarfiit iluani kooqarfimernginit tamarmik kuuttarnerisa annertussusiat nalilerniarlugu (Nalunaarsuiffik 1). Misissukkat makkua takutippaat kooqarnerup 64%-ia T2-minngaanneersoq, kooqarnerup 22%-ia T5-iminngaanneersoq 6%-ialu T4-minngaanneersoq. S1-imit kooqarnerup tamakkiisup taavalu T2-mit T4-mit T5-imillu tamakkerlugu kooqarnermit assigiinngissuseq naatsorsuutigineqarpoq tassaassasooq ikaartarfiup avannaatungaani piffiup uuttortarneqanngitsup annertussuserissagaa. Kooqarfik T2 kooqarfiup T5-ip marloriaatigingajappaa pingasoriaatingajaanilli annertunerusumik S1-imut imilersuisuulluni. Assigisaanik T2-p kooqarfia T4-p arfinileriaatipajaavanik annertussuseqarpoq quleriaatipajaavanilli annertunerusumik imilersuulluni. Assigiinngissutsit tamakku takussutissaapput piffinni sialoqassutsini aalangortarnernilu assigiinngissutsit kooqarfiit ingerlaqqiffiini kuunnut apeqqutaasut.

Ikaartarfiup nalaani erngup ingerlarnga aasap ingerlanerani 2017-imi 2018-imilu uuttortarneqarpoq 21-riarlugu, uuttortaanerillu taakku atorlugit kisitsisit allanngorarnerisa takussutissiaanik pilersitsisoqarluni (kuup isorartussusia itissusialu, takussutissiarineqanngilaq). Ikaartarfiup nalaani kuup itissusia uuttortarneqarpoq van Essen atorlugu kooqassutsimik kiassutsimik itissutsimillu uuttortaatit atorlugit Maajip 15-ianit 2017-imit ulloq manna tikillugu. Kuup itissusiata silaannaap naqitsineqarneratigut allanngorarnera aqqissorneqarpoq silaannarmik uuttortaavimmit qanittumiittut uuttortaanerit naapertorlugit. Kisitsisit allanngorarnerannut takussutissiaq naleqqussarneqarpoq potenslovsfunktionimut ($r^2=0.94$) funktionilu atorneqarluni

piffissap ingerlanerani kuup itissusia kooqassusianut sanilliullugu assigiinngissutsit takutinniarlugu nuussuinermit (Takussutissiaq 2). Piffissap sivisuup iluani uuttortaanikkut misissuinerit taakkua taamaallaat ikaartarfiup eqqaani uuttortaavimmit pissarsiarineqarsinnaapput, piffissallu ingerlanerani kooqarfiup ilaani kooqassutsinit allanngorarnerit pissarsiassaanatik. Kooqarfiup iluani kuunnit assigiinngitsut uuttortarneqartut ilaasa assigiinngisitaarnerisa takutippaat piffissap ingerlanerani allanngorartoqalaartoq.